

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІТИКИ

Реєстраційний № 21

Дата 31.10.2024

КУРСОВА РОБОТА

З Багатосторонньої дипломатії на тему:

УЧАСТЬ КРАЇН АФРИКИ В МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Студентки 4 курсу, 1 групи

Денної форми навчання

Гриневич Ілони Олегівни

Керівник: доктор філософії,

Стеблак Діана Михайлівна

Національна шкала відмінно

Кількість балів: 100 Оцінка ECST A

Члени комісії: _____ Лашко А.В.

(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ Казаківа Л.О.

(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ Савка В.І.

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УЧАСТІ КРАЇН АФРИКИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	4
1.1. Етапи еволюції участі країн Африки в ООН: від постколоніальної епохи до сучасності.....	4
1.2. Африканський Союз: роль і вплив на регіональні міжнародні процеси....	6
1.3. Африканські країни та економічні міжнародні організації (Світова організація торгівлі, МВФ, Світовий банк).....	9
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ АФРИКАНСЬКИХ КРАЇН У ВИРІШЕННІ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЧЕРЕЗ МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	12
2.1. Аналіз участі країн Африки у миротворчих місіях ООН: успіхи та виклики.....	12
2.2. Африка і кліматичні зміни: взаємодія з глобальними ініціативами (Паризька угода, COP)	14
2.3. Африка та боротьба з пандеміями: співпраця з ВООЗ і COVAX	16
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АФРИКАНСЬКИХ КРАЇН ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	20
3.1. Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA) як приклад економічної інтеграції.....	20
3.2. Регіональні організації Африки (ЕКОВАС, САДК) та їхній вплив на міжнародне співробітництво.....	23
3.3. Вплив геополітичних викликів на участь Африки в міжнародних організаціях.....	26
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Участь африканських країн у міжнародних організаціях є надзвичайно важливою складовою їхнього розвитку та інтеграції у глобальні політичні, економічні та соціальні процеси. Участь країн Африки в міжнародних організаціях, таких як ООН, Африканський Союз, Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Світовий банк, стала невід'ємною частиною їхнього стратегічного розвитку. З 1960-х років, коли більшість африканських країн отримала незалежність, участь цих держав у глобальних інституціях стала важливою складовою міжнародних відносин. Це дозволяє Африці не тільки активно брати участь у вирішенні глобальних проблем, але й отримувати необхідні ресурси та підтримку для подолання власних викликів, таких як економічна нерівність, політична нестабільність та зміни клімату.

Актуальність теми курсової роботи зумовлена зростаючою роллю Африки у міжнародних процесах, а також її значенням у глобальній економіці та політиці. Сучасні глобальні виклики, такі як пандемія COVID-19, зміни клімату та політичні конфлікти, вимагають активної участі країн Африки в міжнародних організаціях, які можуть надати їм необхідні ресурси для розвитку та стабільності. Дослідження участі африканських країн у міжнародних організаціях важливе для розуміння їхніх позицій, впливу та перспектив на міжнародній арені.

Особливу увагу цій тематиці досліджень приділяли у наукових працях **такі вчені, як** Алекс Томсон, Пренелла Поуоменге, Лендрі Сігне, Ернест Точі Аніче, Ікенна Майк Алумона, Віктор Х. Мламбо. У своїх працях вони розглядали проблематику участі африканських країн у міжнародних організаціях, висвітлювали значення міжнародної інтеграції для Африки. Їхні дослідження показують, як африканські країни розширюють свою участь у міжнародних організаціях, а також долають складнощі, пов'язані з колоніальним минулим та внутрішніми конфліктами.

Мета курсової роботи - аналіз етапів еволюції участі африканських країн у міжнародних організаціях, зокрема в ООН, Африканському Союзі, СОТ, МВФ та Світовому банку, а також у вивченні ролі цих країн у вирішенні глобальних проблем.

Об'єкт дослідження - участь країн Африки в міжнародних організаціях.

Предмет дослідження - вплив країн Африки в міжнародних організаціях та на глобальні політичні та економічні процеси та перспективи подальшої інтеграції.

Методи дослідження, які використовувались у роботі, включають історичний аналіз, порівняльний метод, структурно-функціональний аналіз, а також аналіз документів міжнародних організацій.

Інформаційна база дослідження ґрунтується на офіційних документах міжнародних організацій, статистичних даних, зібраних організаціями, такими як Африканський Союз, ООН, Світовий банк, а також на працях сучасних дослідників у сфері міжнародних відносин.

Практична цінність курсової роботи полягає у можливості використання її результатів для вивчення еволюції участі африканських країн у ООН, АС, СОТ, МВФ та Світовому банку допомагає окреслити тенденції розвитку континенту, що є корисним для студентів, науковців і всіх, хто цікавиться міжнародними відносинами. Результати роботи можуть бути застосовані для написання рефератів та тез конференцій.

Структура курсової роботи - вступ, три розділи, висновки та список джерел. У першому розділі висвітлено історію еволюції участі країн Африки в міжнародних організаціях. У другому розділі досліджено роль африканських країн у міжнародних організаціях та проаналізовано їх участь у вирішенні ключових глобальних викликів. У третьому розділі визначено проблеми і перспективи подальшої інтеграції континенту в світову політику.

Загальний обсяг - 37 сторінок, 2 таблиці, 2 рисунки та 36 використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УЧАСТІ КРАЇН АФРИКИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

1.1. Етапи еволюції участі країн Африки в ООН: від постколоніальної епохи до сучасності

Участь країн Африки в міжнародних організаціях є важливим фактором співпраці країн цього регіону з країнами світу та міжнародним товариством. Країни Африки є учасниками багатьох міжнародних організацій. Серед них: ООН, Африканський Союз (АС), Організація Африканської Єдності (ОАЄ), Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Економічна Співдружність Західноафриканських Держав (ЕКОВАС), Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA), Африканський банк розвитку (АБР) та Південноафриканське співтовариство розвитку (САДК).

Участь африканських країн в Організації Об'єднаних Націй (ООН) пройшла довгий шлях від періоду деколонізації до сучасних глобальних викликів. Після здобуття незалежності, африканські країни стали активними учасниками ООН, відіграючи все більшу роль у формуванні міжнародної політики та захисті своїх інтересів. Еволюція цієї участі пов'язана з історичними етапами розвитку Африки, включаючи боротьбу за незалежність, становлення регіональних організацій, а також сучасні глобальні виклики, такі як зміни клімату, економічна нерівність і питання безпеки [1]. Етапи еволюції участі країн Африки в ООН представлені у Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Етапи еволюції участі країн Африки в ООН

1960-ті роки	Період деколонізації та перші роки незалежності	У 1960-х роках, коли більшість африканських країн здобули незалежність, відбувся так званий «рік Африки», коли 17 країн Африки приєдналися до
--------------	---	---

Продовження табл. 1.1

		ООН. Це стало важливим моментом для міжнародного співтовариства, оскільки нові незалежні держави стали частиною глобальної арени, відстоюючи свої національні інтереси через міжнародні інституції. Багато країн Африки приєдналися до ООН зі спільною метою – подолати залишки колоніалізму та расової дискримінації, а також сприяти політичній та економічній співпраці на міжнародному рівні.
1970-1980-ті роки	Розширення африканського впливу та регіональна координація	У 1970-1980-х роках Африка зіткнулася з новими викликами, такими як громадянські війни, боротьба з апартеїдом і геополітичний вплив під час Холодної війни. Африканські країни активно виступали на трибунах ООН, наполягаючи на запровадженні міжнародних санкцій проти расистських режимів у Південній Африці та Родезії (теперішнє Зімбабве). Крім того, відбулася активізація співпраці між африканськими країнами через Організацію Африканської Єдності (ОАЄ), яка координувала спільні зусилля країн континенту в рамках ООН для забезпечення незалежності та стабільності.
1990-ті – сьогодні	Постхолодна ера та сучасні виклики	Після закінчення Холодної війни, африканські країни почали грати більш помітну роль у глобальних питаннях. Вони не тільки працювали над власною безпекою та розвитком, але й активно залучалися до вирішення питань міжнародного значення, таких як зміна клімату, глобальна економічна нерівність та реформа ООН. Сьогодні країни Африки продовжують боротися за справедливе представництво в Раді Безпеки ООН.

Джерело: розроблено автором на основі джерела [2]

З табл.1.1 можна зробити висновок, що країни Африки пройшли довгий і складний етап еволюції в ООН з періоду самої деколонізації до сьогодні.

Одним із найбільш значущих досягнень останніх років стало отримання Африканським Союзом постійного місця в G20 у 2023 році, що стало важливим кроком на шляху до зміцнення африканського впливу на міжнародну політику та економіку. Африканські країни також беруть активну участь у миротворчих операціях ООН, спрямованих на підтримку стабільності на континенті та за його межами.

Участь африканських країн в ООН продовжує еволюціонувати. Зі зростаючими викликами, такими як зміни клімату, безпека та нерівність, Африка прагне посилити свій голос на міжнародній арені. Африканський

Союз, який виступає координатором спільних ініціатив, має на меті забезпечити більш ефективну координацію між африканськими країнами в рамках ООН та інших міжнародних організацій. Таким чином, африканські країни продовжують бути важливими гравцями у вирішенні глобальних питань, використовуючи платформу ООН для просування своїх інтересів та забезпечення стабільності і розвитку на континенті [3].

Отже, з моменту здобуття незалежності африканські країни пройшли шлях від нових учасників ООН до важливих гравців на міжнародній арені. Від боротьби з колоніалізмом до сучасних глобальних викликів, Африка відіграє ключову роль у формуванні міжнародної політики. Завдяки спільним зусиллям та регіональній координації, африканські країни продовжують впливати на рішення, що приймаються на глобальному рівні.

1.2. Африканський Союз: роль і вплив на регіональні міжнародні процеси

Африканський Союз (АС), який був створений у 2002 році на базі Організації Африканської Єдності (ОАЄ), є ключовим гравцем у питаннях регіональної стабільності, економічної інтеграції та міжнародної співпраці в Африці. Його діяльність впливає на широкий спектр регіональних і глобальних процесів, включаючи вирішення конфліктів, торговельні відносини та питання безпеки [4]. Протягом останніх років роль АС продовжує зміцнюватися, особливо у світлі зростання важливості Африки як економічного та політичного центру на міжнародній арені.

Одним із найзначніших досягнень Африканського Союзу є створення Африканської континентальної зони вільної торгівлі (AfCFTA), яка об'єднує 55 країн у єдиний ринок. AfCFTA є найбільшою торговельною зоною у світі за кількістю учасників і спрямована на зміцнення економічної співпраці між країнами Африки, усунення торговельних бар'єрів і стимулювання економічного зростання. AfCFTA дозволяє Африці відігравати важливішу

роль у глобальній економіці, посилюючи її значення на міжнародній арені [5]. AfCFTA є важливим кроком до економічної інтеграції Африки та розширення співпраці між країнами континенту. Вона також сприяє залученню іноземних інвестицій, які є важливими для розвитку інфраструктури, промисловості та торгівлі. Завдяки цій ініціативі Африканський Союз отримав міжнародне визнання як потужна регіональна економічна організація, що здатна впливати на глобальні економічні процеси.

Африканський Союз відіграє ключову роль у вирішенні конфліктів і підтриманні миру на континенті. У співпраці з ООН, організація активно працює над запобіганням конфліктам, сприянням миротворчим процесам і підтримкою післяконфліктної стабілізації. Особлива увага приділяється таким регіонам, як Східна Африка, Центральна Африка та Сахель, де тривають збройні конфлікти і політичні кризи. Наприклад, АС активно залучений до вирішення конфліктів у Судані, Ефіопії та Лівії, ініціюючи діалог між сторонами і підтримуючи мирні угоди [6]. Африканський Союз також грає ключову роль у питаннях боротьби з тероризмом і екстремізмом на континенті. Організація підтримує розвиток миротворчих сил і національних структур безпеки в країнах, що стикаються з загрозами радикальних угруповань. Однією з найбільших таких миротворчих операцій АС є місія в Сомалі (AMISOM), яка була створена для боротьби з терористичним угрупованням «Аш-Шабаб» та забезпечення стабільності в регіоні. Важливим аспектом діяльності АС є забезпечення стабільності в регіонах, де відбуваються збройні перевороти та політичні кризи, як, наприклад, у Малі та Буркіна-Фасо.

АС також активно просуває інтереси Африки на міжнародному рівні. Щодо останніх досягнень, то у 2023 році АС отримав статус постійного членства в G20, що дозволяє Африці впливати на глобальну політичну та економічну політику. Цей крок є важливим, оскільки Африканський континент прагне більшої інтеграції у світову політику і економіку, представляючи свої інтереси на найвищих рівнях міжнародної дипломатії.

Окрім того, Африканський Союз активно співпрацює з BRICS. В рамках цієї ініціативи Африканський Союз працює над розширенням співпраці у сфері торгівлі, інфраструктури та безпеки. Це дозволяє Африці краще інтегруватися у світові ринки і сприяє економічному зростанню континенту [7].

Попри значні досягнення, Африканський Союз стикається з низкою викликів. До них належать необхідність реформування власних інституцій для підвищення їхньої ефективності, вирішення політичних криз у країнах-членах, а також боротьба з корупцією та низьким рівнем економічного розвитку. Проте Африканський Союз продовжує залишатися одним із ключових інструментів для вирішення цих проблем, спрямовуючи свої зусилля на досягнення цілей «Агенди 2063», що передбачає перетворення Африки на глобальний центр економічної та політичної сили.

Отже, роль Африканського Союзу в регіональних і міжнародних процесах є вагомою та багатоаспектною. Він працює над економічною інтеграцією, безпекою, дипломатією та розвитку континенту, підтримуючи стабільність і зростання Африки в сучасному світі. Особливо важливим у цьому контексті є зміцнення ролі Африканського Союзу як регіонального лідера, який здатен ефективно координувати дії країн-членів і захищати інтереси континенту на міжнародній арені. Африка продовжує відігравати ключову роль у вирішенні глобальних питань, таких як зміни клімату, боротьба з тероризмом та економічна нестабільність.

1.3. Африканські країни та економічні міжнародні організації (Світова організація торгівлі, МВФ, Світовий банк)

Африка, як континент з багатими природними ресурсами та швидко зростаючим населенням, стає все більш важливою частиною глобальної економіки. Однак багато країн Африки стикаються з численними економічними викликами, включаючи високу залежність від сировинних

ресурсів, недостатній рівень інфраструктури, соціально-економічну нестабільність та зовнішній борг. Для вирішення цих проблем міжнародні організації, такі як Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, відіграють вирішальну роль, надаючи технічну допомогу, фінансування та сприяючи реформам.

СОТ є ключовою платформою для регулювання міжнародної торгівлі. Африканські країни стали активними учасниками СОТ, оскільки прагнуть інтегруватися в глобальні ринки. Однією з головних проблем африканських країн є забезпечення більш справедливих умов доступу на ринки розвинених країн, а також сприяння розвитку внутрішньоафриканської торгівлі. СОТ активно працює над підтримкою країн Африки через різні програми, такі як Ініціатива допомоги торгівлі (Aid for Trade). Ця програма спрямована на поліпшення торговельної інфраструктури та здатності африканських держав розширювати свій експорт. Наприклад, у 2022 році більше 40% допомоги в рамках цієї ініціативи було спрямовано на Африку, що підкреслює важливість континенту для глобальних торговельних процесів [8].

МВФ є одним з найбільших джерел фінансової допомоги для африканських країн, які стикаються з економічними кризами та зовнішнім боргом. Вплив МВФ на економічну політику африканських країн є значним, оскільки багато з них залежні від його кредитних програм для стабілізації своїх фінансів. МВФ надає Африці кредити через такі механізми, як Програма розширеного кредитування (Extended Credit Facility), яка допомагає країнам з низькими доходами впоратися з економічними шоками, такими як падіння цін на сировину чи природні катастрофи [9]. Проте критики зазначають, що суворі вимоги МВФ щодо бюджетної дисципліни та скорочення державних витрат іноді поглиблюють соціальні проблеми в Африці.

Світовий банк займає ключову роль у фінансуванні великих інфраструктурних проектів у Африці, спрямованих на розвиток транспорту, енергетики та комунікацій. Одним з головних напрямків роботи Світового

банку в Африці є боротьба з бідністю через програми, які зосереджуються на розбудові інфраструктури та покращенні соціальних умов. Наприклад, ініціативи Світового банку з розвитку зеленої енергетики в Африці, такі як проекти з відновлюваних джерел енергії в країнах Субсахарської Африки, спрямовані на скорочення енергетичної нерівності та підвищення доступу до електроенергії. Водночас Світовий банк також приділяє значну увагу боротьбі зі зміною клімату, особливо в африканських країнах, які є вразливими до кліматичних змін. Наприклад, проекти з управління водними ресурсами та зменшення наслідків засухи мають велике значення для таких країн, як Кенія та Ефіопія [10].

Тож, участь африканських країн у роботі таких міжнародних економічних організацій, як СОТ, МВФ та Світовий банк, має важливе значення для їхнього економічного розвитку. Співпраця з цими організаціями допомагає залучати інвестиції, отримувати фінансову підтримку та реалізовувати ключові реформи. Водночас ця співпраця не є безпроблемною: умови кредитування МВФ часто викликають соціальні та політичні протести, а відсутність справедливих умов торгівлі в рамках СОТ підкреслює необхідність реформування глобальної торгівельної системи. Однак, незважаючи на ці виклики, міжнародні економічні організації залишаються важливими партнерами для Африки на шляху до сталого розвитку. Політичні лідери континенту мають прагнути до кращої інтеграції в глобальну економіку, використовуючи підтримку СОТ, МВФ та Світового банку для покращення інфраструктури, зміцнення соціальних систем і зменшення залежності від сировинних ресурсів.

РОЗДІЛ 2. РОЛЬ АФРИКАНСЬКИХ КРАЇН У ВИРІШЕННІ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЧЕРЕЗ МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

2.1. Аналіз участі країн Африки у миротворчих місіях ООН: успіхи та виклики

Африканський континент історично став одним із найбільших регіонів, де проводилися миротворчі операції Організації Об'єднаних Націй (ООН). Багато африканських держав активно беруть участь у цих місіях як постачальники військових контингентів та поліцейських сил. Участь африканських країн у миротворчих операціях є важливою не лише для стабілізації ситуації в конфліктних регіонах, але й для зміцнення позицій самих держав на міжнародній арені. Проте, як і в будь-якій діяльності такого масштабу, існують як значні успіхи, так і серйозні виклики.

Африканські країни часто не тільки постачають військові контингенти для миротворчих місій, але й самі є місцем проведення таких операцій. Протягом останніх десятиліть значна частина місій ООН була зосереджена в таких країнах, як Демократична Республіка Конго, Судан, Сомалі, ЦАР (Центральноафриканська Республіка), де конфлікти спричиняли масові переміщення людей та гуманітарні кризи (див. додаток А). Участь африканських країн у миротворчих місіях за межами континенту також зростає [11]. Такі країни, як Руанда, Ефіопія та Гана, є одними з найбільших постачальників контингентів (див. додаток А). Їхня активна участь підкреслює, що африканські країни визнають важливість не лише регіональної, але й глобальної стабільності.

Одним із найбільших досягнень африканських країн у миротворчих місіях ООН є здатність забезпечувати велику кількість військових та поліцейських для участі в цих місіях. Це допомагає ООН підтримувати свої операції, оскільки міжнародне співтовариство часто стикається з нестачею

персоналу для миротворчих зусиль. Африканські країни також демонструють успіхи у підготовці своїх миротворців. Завдяки тісній співпраці з міжнародними організаціями, такими як ООН та Африканський Союз, були створені центри підготовки миротворців, такі як Міжнародний центр підтримки миру в Аккрі (Гана) та Інститут міжнародного миротворчого навчання в Кігалі (Руанда) [12]. Ці центри допомагають навчати нові покоління миротворців, що робить африканські країни більш самостійними в питаннях підтримки миру.

Незважаючи на значні успіхи, африканські країни стикаються з численними викликами у своїй участі в миротворчих місіях. По-перше, фінансові обмеження залишаються серйозною проблемою. Хоча ООН компенсує певну частину витрат на миротворців, багатьом африканським країнам важко забезпечити сучасне обладнання, логістику та належну інфраструктуру для підтримки своїх контингентів. По-друге, соціально-політичні проблеми в самих африканських країнах можуть впливати на здатність ефективно брати участь у миротворчих місіях. Наприклад, коли у самій країні відбуваються внутрішні конфлікти або політична нестабільність, це може знижувати можливості уряду виділяти ресурси та кадри для миротворчих операцій. Третім викликом є загроза безпеці для самих миротворців. Африканські контингенти часто відправляються в надзвичайно небезпечні регіони. Наприклад, у місіях в Малі чи Демократичній Республіці Конго миротворці часто стають об'єктами атак з боку бойовиків, що підвищує ризики та втрати серед персоналу.

Африканський Союз відіграє важливу роль у підтримці миротворчих зусиль на континенті, зокрема в співпраці з ООН. Місії Африканського Союзу, такі як AMISOM (Місія Африканського Союзу в Сомалі), є прикладом тісної співпраці між регіональними та міжнародними структурами [13]. Африканський Союз часто бере на себе початкову фазу миротворчих операцій, після чого ООН може взяти на себе керівництво та фінансування довгострокової місії. Важливим кроком у підвищенні ролі

африканських країн у миротворчих місіях стало створення Африканської архітектури миру та безпеки (APSA), яка сприяє швидшій мобілізації регіональних миротворчих сил. Це дозволяє оперативно реагувати на конфлікти на континенті та надавати більше контролю над процесами миру самим африканським державам.

Отже, участь африканських країн у миротворчих місіях ООН є критично важливою для забезпечення стабільності як на континенті, так і в інших регіонах світу. Африканські держави демонструють значні успіхи в підготовці миротворців та участі в складних операціях, проте вони також стикаються з фінансовими та безпековими викликами. Подальше зміцнення співпраці між ООН, Африканським Союзом та окремими африканськими країнами може допомогти знизити ці виклики та підвищити ефективність миротворчих зусиль. Важливим кроком для майбутнього є посилення регіональної співпраці та інвестиції у підготовку миротворців, а також створення більш сталої фінансової підтримки для африканських держав. Успіх Африки в миротворчих місіях є не лише питанням регіональної безпеки, але й внеском у глобальний мир і стабільність.

2.2. Африка і кліматичні зміни: взаємодія з глобальними ініціативами (Паризька угода, COP)

Африка, як континент з багатими природними ресурсами та зростаючим населенням, все частіше стикається з серйозними викликами, пов'язаними зі зміною клімату. Такі явища, як засухи, повені, ерозія ґрунтів та підвищення рівня моря, вже мають значний вплив на життя мільйонів людей. Проблеми змін клімату в Африці посилюються через її економічну вразливість і недостатню інфраструктуру для боротьби з наслідками цих змін. У цьому контексті участь Африки в глобальних ініціативах, таких як Паризька угода та Конференція ООН зі зміни клімату (COP – Conference of the Parties) є ключовою для побудови стійкого майбутнього.

Паризька угода, прийнята у 2015 році, є одним із найважливіших міжнародних договорів, спрямованих на боротьбу зі зміною клімату. Її головна мета полягає в обмеженні глобального підвищення температури до 1,5–2 градусів за Цельсієм порівняно з доіндустріальним рівнем. Африканські країни стали активними учасниками цього договору, адже вони визнають, що континент є одним із найбільш вразливих до наслідків зміни клімату. Африка має великий потенціал у розвитку відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергетика, що дозволяє континенту бути важливим гравцем у глобальній боротьбі з викидами парникових газів. Наприклад, такі країни, як Марокко та Кенія, вже інвестують значні кошти у розвиток зеленої енергетики, що допомагає зменшити їхню залежність від викопного палива. Водночас, багато африканських країн стикаються з проблемами доступу до фінансування для впровадження зелених технологій. Паризька угода передбачає, що розвинені країни мають надавати фінансову допомогу країнам, що розвиваються, для боротьби зі зміною клімату. Однак темпи та обсяги цієї допомоги часто не відповідають реальним потребам Африки, що залишається одним із викликів для регіону.

Конференція ООН зі зміни клімату (COP – Conference of the Parties) є щорічними зустрічами, на яких обговорюються глобальні кроки для зменшення наслідків зміни клімату. Участь африканських країн у COP є важливою для представлення їхніх інтересів на світовій арені. Африканські держави часто звертають увагу на питання кліматичної справедливості, підкреслюючи, що вони найменше сприяли глобальному потеплінню, але найбільше страждають від його наслідків. На COP27, що проходила у 2022 році, Африка була одним із ключових регіонів обговорення, особливо у контексті адаптації до зміни клімату. Однією з головних вимог африканських країн було збільшення фінансування для кліматичної адаптації та компенсації за збитки, спричинені зміною клімату. Було досягнуто домовленості про створення фонду для покриття збитків, що стало великим кроком у напрямку до кліматичної справедливості для Африки [14].

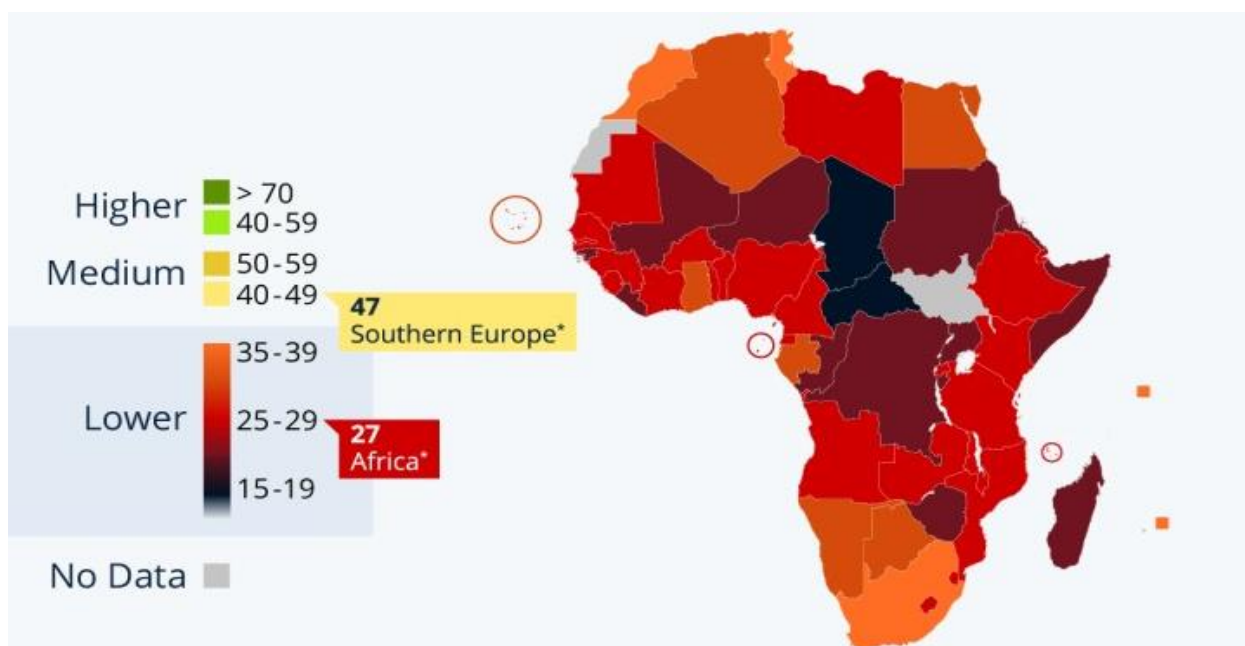

Рис. 2.2. Індекс стійкості африканських країн до кліматичних змін у 2022 році

Джерело: [15]

Рис. 2.2. демонструє індекси стійкості до кліматичних змін африканських країн у 2022 році. З рисунку можна зробити висновок, що значна частина Північної та Західної Африки має низькі показники стійкості. Це означає, що ці регіони особливо вразливі до кліматичних змін, що значно підвищує ризики для їхнього економічного та соціального добробуту. Основна думка полягає в тому, що зміни клімату є чинником, що сприяє нестабільності засобів до існування. Нестача води та продовольства, а також зростання безробіття є ключовими причинами цієї нестабільності.

Африка досягла значних успіхів у розвитку зеленої економіки та адаптаційних заходів до зміни клімату. Наприклад, Марокко є однією з лідерів у використанні сонячної енергії на континенті. Їхній проект Noor Ouarzazate є найбільшим у світі комплексом сонячних електростанцій, що вже суттєво зменшив викиди вуглекислого газу в країні. Крім того, регіональні ініціативи, такі як Африканська ініціатива з відновлення лісів (AFR100), спрямовані на відновлення деградованих земель і збільшення площі лісів на континенті. До 2030 року в рамках цієї ініціативи планується

відновити понад 100 мільйонів гектарів лісів, що допоможе зменшити вплив зміни клімату на регіон [16].

Попри успіхи, Африка стикається з численними викликами у боротьбі зі змінами клімату. Один з головних – це нестача фінансових ресурсів. Багато африканських країн залежать від допомоги міжнародних організацій та розвинених держав для впровадження кліматичних програм, однак фінансування часто є недостатнім. Іншою важливою проблемою є слабка інституційна спроможність і нестача кадрів для управління великими кліматичними проектами [17]. Такі країни, як Сомалі та Південний Судан, де політична нестабільність є нормою, не завжди здатні ефективно залучати та використовувати міжнародну кліматичну допомогу.

Тож, Африка активно взаємодіє з глобальними ініціативами у боротьбі зі змінами клімату, такими як Паризька угода та COP, що дає їй можливість бути частиною глобального руху за збереження клімату. Незважаючи на виклики, пов'язані з фінансуванням та нестачею інституційної спроможності, континент демонструє значний потенціал у розвитку зеленої економіки та впровадженні відновлюваних джерел енергії. У майбутньому важливо забезпечити більш справедливий розподіл ресурсів та підтримку з боку розвинених країн, щоб Африка могла повною мірою реалізувати свій потенціал у боротьбі зі зміною клімату.

2.3. Африка та боротьба з пандеміями: співпраця з ВООЗ і COVAX

Африка, як регіон з високою щільністю населення та недостатньо розвинутою медичною інфраструктурою, стикається з численними викликами в боротьбі з пандеміями. Протягом останніх десятиліть континент неодноразово ставав епіцентром епідемій, таких як вірус Ебола, ВІЛ/СНІД, а нещодавно і пандемія COVID-19. В умовах глобальних криз, таких як пандемія, співпраця з міжнародними організаціями, зокрема Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) та глобальною ініціативою COVAX,

стала важливою складовою стратегії Африки для подолання медичних викликів.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) є ключовим гравцем у забезпеченні глобальної охорони здоров'я, особливо в умовах надзвичайних ситуацій, таких як пандемії. ВООЗ бере участь у наданні технічної допомоги африканським країнам, допомагає будувати медичну інфраструктуру та координує реагування на спалахи хвороб. Африка протягом багатьох років отримувала підтримку ВООЗ у боротьбі з такими захворюваннями, як вірус Ебола, малярія, туберкульоз та ВІЛ/СНІД. Під час пандемії COVID-19 ВООЗ зіграла вирішальну роль у наданні стратегічних рекомендацій африканським урядам щодо обмеження поширення вірусу. Крім того, організація допомагала забезпечувати країни тестувальними наборами, медичними засобами та засобами індивідуального захисту, що було особливо важливо в регіонах з обмеженими медичними ресурсами. Одним із важливих елементів стратегії ВООЗ стало підвищення рівня охоплення вакцинацією. Уряди африканських країн, завдяки співпраці з ВООЗ, змогли розробити національні стратегії вакцинації, що допомогло знизити рівень смертності від інфекційних захворювань [18].

COVAX — це глобальна ініціатива, створена для забезпечення рівного доступу до вакцин проти COVID-19 для всіх країн, незалежно від їхніх економічних можливостей. Африка стала одним з головних регіонів, які отримували вакцини в рамках цієї програми, оскільки багато країн континенту не могли забезпечити масові закупівлі вакцин через обмежені бюджети. На початку пандемії COVAX мав на меті надати 600 мільйонів доз вакцин для Африки, і ця ініціатива дозволила забезпечити перші партії вакцин для більшості країн континенту. В рамках програми було надано вакцини, які відповідають міжнародним стандартам безпеки та ефективності, що допомогло зменшити поширення вірусу. Проте, незважаючи на успіхи, COVAX стикався з серйозними викликами, такими як затримки постачання вакцин, логістичні проблеми та недостатні обсяги фінансування. Наприклад,

у 2021 році багато країн Африки отримали свої перші вакцини із затримкою на кілька місяців [19].

Попри виклики, Африка показала значні успіхи у боротьбі з пандеміями. Наприклад, досвід боротьби з вірусом Ебола допоміг ряду країн, таких як Сенегал і Нігерія, швидко адаптувати системи реагування на надзвичайні ситуації під час пандемії COVID-19. Також деякі країни запровадили ефективні обмежувальні заходи, що допомогло знизити рівень поширення вірусу порівняно з іншими регіонами світу. Іншим важливим аспектом стало зміцнення партнерства між африканськими державами та міжнародними організаціями [20]. Взаємодія з ВООЗ і COVAX дозволила африканським країнам отримати необхідну підтримку у вигляді медичних ресурсів, експертизи та вакцин.

Основним викликом для Африки залишається недостатньо розвинена медична інфраструктура. Багато країн континенту мають обмежені ресурси для впровадження масштабних програм вакцинації та надання медичної допомоги. Це вимагає довгострокових інвестицій у сферу охорони здоров'я, щоб забезпечити кращу готовність до майбутніх пандемій. Ще одним важливим викликом є нерівномірний розподіл вакцин. Незважаючи на глобальні ініціативи, такі як COVAX, доступ до вакцин залишається обмеженим у багатьох регіонах Африки, що ускладнює процес стримування пандемій. Також існують проблеми з поширенням неправдивої інформації про вакцини, що знижує рівень довіри населення до вакцинації.

Отже, співпраця Африки з ВООЗ та COVAX у боротьбі з пандеміями є життєво важливою для зниження рівня смертності та поширення вірусів на континенті. Хоча Африка стикається з численними викликами, такими як нерівномірний доступ до медичних ресурсів та слабка медична інфраструктура, міжнародна підтримка допомогла досягти значних успіхів. У майбутньому Африці потрібно продовжувати зміцнювати співпрацю з глобальними організаціями та інвестувати у розвиток системи охорони здоров'я, щоб бути готовою до нових загроз пандемій.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АФРИКАНСЬКИХ КРАЇН ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

3.1. Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA) як приклад економічної інтеграції

Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA), яка була офіційно запущена у 2019 році, стала найбільшим торговим блоком у світі за кількістю залучених країн. Ця угода охоплює 55 африканських країн з населенням близько 1,3 мільярда людей та сукупним ВВП понад 3,4 трильйона доларів США. Основна мета AfCFTA – усунення торгових бар'єрів, створення єдиного ринку товарів та послуг, що дозволить розвивати внутрішньоафриканську торгівлю та інтеграцію регіону в глобальну економіку. За даними Міжнародного валютного фонду (МВФ), впровадження AfCFTA може збільшити обсяги торгівлі між африканськими країнами на 52% до 2030 року, а також сприяти збільшенню національних доходів в африканських країнах на 450 мільярдів доларів [21].

Однією з головних переваг AfCFTA є стимулювання економічного зростання в Африці. За оцінками Світового банку, повна реалізація угоди може збільшити доходи на 9% до 2035 року та вивести з крайньої бідності 30 мільйонів людей, що сприятиме зменшенню нерівності на континенті. Очікується, що вона зможе скоротити тарифи між країнами, спростити митні процедури та зменшити торгові витрати на понад 450 мільярдів доларів США. Крім того, AfCFTA має величезний потенціал для розвитку агропродовольчого сектору та промисловості. Це створює сприятливі умови для зростання виробництва в Африці, яке історично орієнтувалося на експорт сировини. Особливу увагу також приділено малому та середньому бізнесу (МСБ), який отримує можливість розширити доступ до регіональних ринків і

збільшити свою конкурентоспроможність [22]. Ще один важливий аспект – це ратифікація Протоколу про вільне пересування осіб, який поки що підписаний лише 32 країнами і ратифікований чотирма. Спрощення міграційних процесів дозволить краще використовувати можливості вільної торгівлі та сприятиме розвитку людського капіталу в регіоні.

AfCFTA вже демонструє приклади реальної діяльності, спрямованої на розвиток економічної інтеграції Африки. Ось кілька яскравих прикладів:

1. Промислова співпраця в агропродовольчому секторі. В рамках AfCFTA країни Африки почали реалізовувати спільні проекти у сфері виробництва та переробки агропродуктів. Наприклад, кілька африканських країн створюють мережу переробних заводів для додаткової вартості продукції, що дозволяє експортувати не тільки сировину, а й готову продукцію. Це допомагає зменшити залежність від імпорту харчових товарів і підвищує прибутковість аграрних підприємств на континенті.
2. Зона вільної торгівлі у сфері текстильної промисловості. Гана та Ефіопія співпрацюють у розвитку текстильних фабрик та експорту продукції в межах континенту. Завдяки зниженню тарифів між країнами та покращенню митних процедур, текстильна продукція, вироблена в Африці, тепер швидше і дешевше потрапляє на ринки інших африканських країн, створюючи робочі місця і сприяючи розвитку місцевої промисловості.
3. Торгівля медичними товарами та обладнанням. Пандемія COVID-19 продемонструвала необхідність зміцнення внутрішньоафриканської торгівлі медичними засобами. В рамках AfCFTA було організовано виробництво та постачання медичних масок, засобів дезінфекції та інших необхідних товарів між африканськими країнами, що сприяло самозабезпеченню континенту під час глобальних криз [23].
4. Інвестиції в цифрову економіку. В деяких країнах, таких як Кенія та Нігерія, вже реалізуються ініціативи з розбудови цифрової інфраструктури, що полегшить митні процедури, підвищить прозорість і зменшить витрати на ведення бізнесу. Ці проекти фінансуються як державними, так і приватними

інвесторами в рамках AfCFTA і спрямовані на прискорення транскордонних онлайн-операцій. Наприклад, проект Африканського електронного торговельного платформи (AeTrade Group) передбачає створення онлайн-платформи для полегшення міжконтинентальної торгівлі та залучення малого і середнього бізнесу до міжнародної економічної діяльності.

Кожен із цих прикладів демонструє, як AfCFTA створює можливості для економічної співпраці та розвитку на різних рівнях.

Економічна інтеграція в рамках AfCFTA також сприяє розвитку регіональних виробничих ланцюгів, що дозволяє африканським країнам зменшити залежність від експорту сировини та збільшити додану вартість продукції. Наприклад, текстильна промисловість, агропромисловий сектор і виробництво транспортних засобів можуть значно виграти від інтеграції виробничих процесів у межах континенту [24]. За даними Африканського банку розвитку, створення регіональних ланцюгів постачання може збільшити виробничу продуктивність Африки на 30% протягом наступних десяти років.

Незважаючи на велику кількість позитивних аспектів, AfCFTA стикається з низкою викликів. Одним із ключових є низький рівень торгівлі між африканськими країнами, який становив лише близько 14% від загального обсягу експорту у 2022 році. Для порівняння, у Європі цей показник перевищує 60%. Також на шляху до ефективної інтеграції стоять слабка інфраструктура, нестача інвестицій у транспорт та логістику, адже недостатньо розвинена дорожня мережа та порти, можуть стримувати економічний прогрес, а також складна регуляторна система. Для повної реалізації потенціалу AfCFTA важливо створити відповідні умови для переміщення товарів, послуг та людей між країнами. Крім того, політична нестабільність у деяких регіонах Африки та недостатня гармонізація митних процедур між країнами-учасницями також є перешкодами для повноцінного функціонування AfCFTA.

Тож, AfCFTA є важливим кроком до економічної інтеграції Африки та має потенціал суттєво змінити економічний ландшафт континенту. Успішна реалізація цієї угоди здатна значно збільшити внутрішньоафриканську торгівлю, стимулювати економічне зростання та зменшити рівень бідності. Однак для досягнення цих цілей необхідно вирішити низку викликів, серед яких слабка інфраструктура, яку потрібно розвивати; політична нестабільність регіону, яку потрібно підвищити; обмежений доступ до фінансових ресурсів та складні регуляторні бар'єри. Важливим аспектом є також спрощення пересування людей, що дозволить максимально використати потенціал вільної торгівлі. Якщо ці виклики будуть подолані, AfCFTA зможе стати основою для сталого розвитку та економічної стабільності на всьому африканському континенті.

3.2. Регіональні організації Африки (ЕКОВАС, САДК) та їхній вплив на міжнародне співробітництво

Африка характеризується складною мережею регіональних організацій, які відіграють важливу роль у зміцненні міжнародного співробітництва та інтеграції на континенті. Дві з найважливіших таких організацій — Економічне співтовариство західноафриканських держав (ЕКОВАС) та Південноафриканське співтовариство розвитку (САДК) [25]. Ці організації спрямовані на розвиток економічної інтеграції, сприяння миру та безпеці, а також зміцнення соціальної та політичної стабільності.

ЕКОВАС було створено у 1975 році з метою сприяння економічній інтеграції та розвитку країн Західної Африки. Ця організація включає 15 країн і має на меті створення єдиного економічного простору з вільним рухом товарів, послуг, капіталу та людей. Однією з головних цілей ЕКОВАС є стимулювання торгівлі всередині регіону та зменшення залежності від зовнішніх ринків. ЕКОВАС також має значний вплив на політичну стабільність у регіоні. Організація активно втручається у врегулювання

конфліктів, що виникають у Західній Африці. Наприклад, у 2017 році ЕКОВАС відіграв ключову роль у мирному вирішенні політичної кризи в Гамбії, коли чинний президент Ях'я Дхамме відмовився передати владу своєму наступнику Адамі Барроу. Завдяки дипломатичним зусиллям та тиску з боку організації, криза була успішно врегульована без застосування насильства. До того ж, організація стала ключовим гравцем у вирішенні криз, наприклад, у Ліберії та Сьєрра-Леоне, де її миротворчі сили допомогли стабілізувати ситуацію. ЕКОВАС також активно залучена до сприяння вільній торгівлі між країнами-членами, хоча низький рівень інфраструктури та митні бар'єри залишаються великими викликами. У 2022 році було зареєстровано близько 10% зростання внутрішньоафриканської торгівлі завдяки ініціативам ЕКОВАС. Згідно зі звітом Світового банку за 2023 рік, внутрішньорегіональна торгівля між країнами ЕКОВАС зросла на 20% з моменту введення єдиного зовнішнього тарифу у 2015 році [26; 27]. Це сприяє покращенню економічного співробітництва та забезпеченню більшої стабільності економік країн регіону.

Співтовариство розвитку Півдня Африки (САДК) було засноване у 1992 році і включає 16 країн-членів, які працюють над досягненням спільних економічних, соціальних і політичних цілей. Основна мета САДК полягає у стимулюванні економічного зростання, зниженні рівня бідності та забезпеченні політичної стабільності в регіоні Південної Африки. У 2008 році була створена зона вільної торгівлі САДК, що сприяло збільшенню внутрішньорегіональної торгівлі на понад 85% за рахунок зниження тарифів. САДК активно підтримує регіональні інфраструктурні проекти, які сприяють покращенню транспортної та енергетичної інфраструктури. Наприклад, проект будівництва трансрегіональної електромережі "Східноафриканська електромережа", який фінансується САДК, дозволяє зменшити витрати на електроенергію для країн-членів і забезпечити більш надійне електропостачання. За даними Африканського банку розвитку, завдяки цьому проекту енергетична продуктивність у регіоні зросла на 15% у період з

2018 по 2023 рік [28]. У політичному аспекті, САДК також активно працює над забезпеченням миру та стабільності в регіоні. Організація регулярно бере участь у миротворчих операціях та посередницьких процесах для вирішення конфліктів, таких як кризи в Зімбабве та Демократичній Республіці Конго. САДК виступає важливим гравцем у міжнародному співробітництві, представляючи інтереси країн Південної Африки на світовій арені та сприяючи зміцненню економічних зв'язків із зовнішніми партнерами, такими як Європейський Союз і Китай [29].

ЕКОВАС та САДК відіграють ключову роль у міжнародному співробітництві, сприяючи інтеграції африканських країн у світову економіку. Наприклад, обидві організації активно співпрацюють із такими міжнародними партнерами, як ООН, ЄС та Африканський Союз, для реалізації програм з розвитку інфраструктури, охорони здоров'я та освіти. ЕКОВАС співпрацює з Європейським Союзом у рамках програми економічного партнерства, яка має на меті спрощення доступу африканських товарів на ринки ЄС [30].

Попри численні перспективи, обидві організації стикаються з важливими викликами:

1. Недостатня інфраструктура. Багато країн-членів ЕКОВАС та САДК мають слабку транспортну інфраструктуру, що ускладнює внутрішньоафриканську торгівлю. Відсутність модернізованих портів, залізниць, автодоріг та нестача енергетичних ресурсів знижує конкурентоспроможність регіону на міжнародній арені. Проте перспективи вирішення цього питання полягають у реалізації спільних інфраструктурних проектів з міжнародними партнерами, таких як африканські транспортні коридори та залученні іноземних інвестицій.
2. Політична нестабільність. Політичні кризи, такі як перевороти та громадянські війни, перешкоджають ефективній роботі організацій. ЕКОВАС зіткнулася з труднощами в Малі, Буркіна-Фасо, Нігері та Зімбабве,

де конфлікти послаблюють економічну інтеграцію. Вирішення цього питання вимагає посилення миротворчих місій та співпраці з ООН [31].

3. Залежність від зовнішнього фінансування. Багато проєктів САДК та ЕКОВАС фінансуються за рахунок міжнародних донорів, що робить організації вразливими до змін у глобальних політичних і економічних умовах. Для вирішення цього питання важливо створювати механізми внутрішнього фінансування, як, наприклад, запропонований САДК механізм спільних закупівель та фондів розвитку.

Отже, регіональні організації Африки, такі як ЕКОВАС та САДК, відіграють важливу роль у зміцненні економічної інтеграції та забезпеченні стабільності на континенті. Вони сприяють розвитку торгівлі, покращенню інфраструктури та зменшенню бідності. ЕКОВАС та САДК також активно співпрацюють з міжнародними партнерами, що дозволяє країнам Африки ефективніше інтегруватися у світову економіку та розвивати свої економічні потенціали. Проте для досягнення повного потенціалу необхідно продовжувати роботу над розв'язанням проблем, таких як політична нестабільність та недостатній розвиток інфраструктури в окремих регіонах.

3.3. Вплив геополітичних викликів на участь Африки в міжнародних організаціях

Африка сьогодні є однією з ключових арен глобального геополітичного суперництва між провідними світовими державами, зокрема Китаєм, США та Європейським Союзом (ЄС). Завдяки величезним природним ресурсам і демографічному зростанню, Африка привертає увагу міжнародних гравців, кожен з яких намагається зміцнити свої позиції на континенті. Проте, участь Африки у міжнародних організаціях та співпраця з різними країнами стикається з низкою викликів, сюди слід віднести економічну залежність, боротьбу за доступ до природних ресурсів, та необхідність справлятися з наслідками змін у глобальній економіці та політиці.

Китай - це економічний гігант в Африці, за останні десятиліття він значно збільшив свій вплив в Африці. Китай є найбільшим економічним партнером континенту з оборотом \$254 млрд у 2021 році, що вчетверо більше за торгівлю між Африкою та США. Окрім того, Пекін є найбільшим інвестором в Африці, створюючи тисячі робочих місць і фінансуючи масштабні інфраструктурні проекти в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях», що охоплює будівництво доріг, мостів, портів та енергетичних об'єктів на континенті. За даними Африканського банку розвитку, на 2024 рік китайські інвестиції в Африку становлять близько 110 мільярдів доларів США. Однак китайські інвестиції викликають занепокоєння через ризики боргової залежності багатьох африканських країн та економічного контролю, зокрема в стратегічних галузях, таких як видобуток корисних копалин, до прикладу кобальт у Демократичній Республіці Конго [32]. Деякі країни, такі як Джибуті та Замбія, вже відчули вплив боргової залежності від Китаю, що обмежує їхню зовнішньополітичну незалежність та здатність брати активну участь у міжнародних організаціях без впливу Пекіна. Попри це, китайський вплив не обмежується лише економікою. Військовий аспект також стає важливим фактором. У 2017 році Китай побудував свою першу військову базу за кордоном у Джибуті, що викликало занепокоєння у США та інших західних країн, особливо в контексті глобального суперництва за стратегічні ресурси.

Сполучені Штати, хоча й зберігають певний військовий та економічний вплив, поступаються Китаю в плані економічної присутності на континенті. У відповідь на це адміністрація Байдена активізувала дипломатичну діяльність, проводячи другий саміт США-Африка в 2022 році. Основні акценти американської політики щодо Африки включають підтримку демократії, економічного зростання та вирішення проблем безпеки. За даними Державного департаменту США, у 2023 році Америка виділила близько 7 мільярдів доларів на допомогу африканським країнам у сферах охорони здоров'я, освіти та безпеки [33]. Однак, геополітична конкуренція

зіткнула США з викликами, оскільки багато африканських країн (до прикладу ПАР, Нігерія) намагаються підтримувати рівновагу між співпрацею з Китаєм і США, прагнучи уникати нової «холодної війни» та максимізувати вигоди від співпраці з обома сторонами. Наприклад, у 2022 році Сполучені Штати запустили програму «Партнерство для глобальної інфраструктури» (PGII), яка має на меті стати альтернативою китайській ініціативі «Один пояс, один шлях». Цей проект пропонує африканським країнам інвестиції в інфраструктуру, але з акцентом на прозорість та дотримання міжнародних стандартів.

Європейський Союз є важливим партнером Африки з історичної та економічної точки зору. Взаємовідносини між ЄС та Африкою базуються на угодах про економічне партнерство (EPA), які спрямовані на спрощення торгівлі та забезпечення доступу африканських товарів на європейські ринки. У 2023 році ЄС виділив близько 30 мільярдів євро на розвиток Африки в рамках програми «Європа для Африки», що включає фінансування проектів у сферах охорони здоров'я, освіти та кліматичних змін. Однак в останні роки в партнерстві ЄС-Африка з'явилися нові виклики. Африканські країни все частіше виступають проти «парадигми допомоги» та намагаються переорієнтувати відносини на взаємовигідні економічні угоди. ЄС, зі свого боку, прагне створити нові підходи до співпраці, фокусуючись на питаннях безпеки, клімату та енергетики, що є ключовими для обох сторін. Одним із прикладів такої співпраці є включення Африканського Союзу до G20, що надає Африці додатковий майданчик для висловлення своїх інтересів у глобальній економічній та політичній сфері. До того ж, вторгнення Росії в Україну призвело до серйозних викликів у партнерстві, адже зростання цін на продовольство та енергоносії значно ускладнили економічне становище африканських країн. ЄС також прагне зменшити свою залежність від російських енергоресурсів, що відкрило нові можливості для африканських країн, таких як Сенегал, які мають великі запаси природного газу. Нові геополітичні виклики, такі як міграційна криза, змушують африканські

країни адаптувати свою зовнішню політику для збереження відносин з ЄС. Крім того, ЄС намагається зміцнити демократію та права людини в Африці, проте ці зусилля часто сприймаються критично через історичний контекст колоніалізму та нерівні економічні відносини [34].

Щодо перспектив вирішення проблем співпраці Африки з Китаєм, США та ЄС, то Африці потрібно: збалансувати партнерство (африканські країни повинні продовжувати працювати над створенням збалансованих відносин з усіма великими гравцями, не обираючи жодного конкретного союзу. Це дозволить максимізувати вигоди від співпраці з різними державами та організаціями); збільшити внутрішні інвестиції (важливо, щоб Африка розвивала власні інвестиційні програми для зменшення залежності від зовнішнього фінансування. Співпраця з такими міжнародними організаціями, як Африканський банк розвитку, може сприяти залученню ресурсів для внутрішнього зростання); удосконалити систему управління (зусилля зі зміцнення управління, боротьби з корупцією та покращення інфраструктури будуть ключовими для створення більш привабливого інвестиційного клімату як для західних, так і для китайських партнерів).

Тож, Африка продовжує залишатися важливою ареною для глобальних геополітичних змагань між США, Китаєм та ЄС. Хоча континент має великі можливості для розвитку та інтеграції в міжнародні організації, геополітичні виклики, такі як залежність від зовнішніх інвестицій, суперництво великих держав та внутрішньополітична нестабільність, можуть обмежувати його можливості. Однак, зростаюча роль Африки в глобальній економіці та наявність природних ресурсів надають континенту унікальні можливості для впливу на глобальні процеси. Важливо, щоб африканські лідери використовували цю можливість для зміцнення позицій своїх країн на світовій арені та створення більш вигідних умов співпраці.

ВИСНОВКИ

Участь африканських країн у міжнародних організаціях є складним та багатограним, але важливим аспектом інтеграції континенту в глобальні економічні, політичні та соціальні процеси. Протягом останніх десятиліть африканські держави активно залучаються до діяльності таких глобальних структур, як ООН, Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Світовий банк. Африканські країни поступово інтегруються в глобальну систему, що сприяє їхньому економічному та політичному зростанню.

Участь в ООН дала можливість африканським країнам не лише брати участь у миротворчих місіях, але й впливати на глобальні політичні процеси. Миротворчі місії ООН у таких країнах, як Судан, Сомалі та Малі, демонструють важливість африканського контингенту у вирішенні конфліктів на континенті. Однак, попри успіхи, ці ініціативи стикаються з викликами, серед яких обмежене фінансування та нестача ресурсів для забезпечення тривалого миру. Африканський Союз відіграє ключову роль у регіональних інтеграційних процесах, сприяючи економічному зростанню, політичній стабільності та координації між країнами-членами. Проте перед організацією стоїть виклик забезпечення ефективного управління і подолання корупції, що залишається серйозною перешкодою для сталого розвитку континенту. Крім того, співпраця з глобальними ініціативами щодо змін клімату, такими як Паризька угода та конференції СОР, показує готовність Африки брати активну участь у вирішенні світових екологічних проблем. Участь африканських країн у боротьбі з пандеміями також демонструє їхнє значення у міжнародній системі охорони здоров'я, зокрема через співпрацю з ВООЗ та COVAX, що було критично важливо під час пандемії COVID-19. Одним із ключових викликів для країн Африки є інтеграція до глобальної економіки через створення регіональних торговельних об'єднань, таких як Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA), яка набула чинності у 2021 році, представляє амбітну

ініціативу, що має потенціал значно розширити внутрішньоафриканську торгівлю та знизити залежність континенту від експорту сировини. Регіональні організації Африки, такі як ЕКОВАС та САДК, мають значний вплив на міжнародне співробітництво та розвиток континенту. Їхня діяльність спрямована на посилення економічної інтеграції, вирішення конфліктів та підтримку стабільності. Геополітичні виклики, пов'язані з впливом Китаю, США та Європейського Союзу, значно впливають на участь африканських країн у міжнародних організаціях. Африканські держави змушені балансувати між інтересами цих великих гравців, щоб використовувати наявні можливості для економічного розвитку, але водночас зберігати свою політичну незалежність. Успіх у цьому балансуванні залежить від здатності африканських країн вибудовувати стратегічні партнерства. Африка має великий потенціал для впливу на міжнародній арені, проте для його реалізації необхідно ефективно використовувати зовнішні можливості та зменшувати залежність від зовнішніх гравців.

Проблеми, з якими стикаються африканські країни в рамках міжнародного співробітництва, включають політичну нестабільність, корупцію, недостатню інфраструктуру та залежність від зовнішньої допомоги. Для того, щоб Африка змогла ефективно інтегруватися у світову економіку, важливо подолати ці виклики, використовуючи можливості міжнародних організацій для розвитку внутрішнього потенціалу. Підвищення рівня інституційної спроможності, прозорості та економічної відкритості допоможе континенту повною мірою реалізувати свої можливості.

Отже, африканські країни продовжують відігравати важливу роль у міжнародних організаціях, і цей процес, попри труднощі, залишається ключовим для розвитку континенту. Інтеграція в глобальну політику та економіку є не лише засобом отримання допомоги, а й важливим етапом на шляху до самостійного розвитку Африки як активного учасника світової системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Modernisation and Political Development in Africa. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-modern-african-studies/article/abs/modernisation-and-political-development-in-africa/E8A44C57B6BFF6E34A1E3077F94966A7> (дата звернення: 07.10.2024).
2. The Pan-African Experience: From the Organization of African Unity to the African Union. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1057/978-1-137-59426-6_41 (дата звернення: 07.10.2024).
3. Pan-Africanism and Development in Africa: Trajectories and Prognoses. URL: <https://academic.oup.com/edited-volume/44004/chapter/371683877> (дата звернення: 09.10.2024).
4. African Union Handbook 2023. URL: <https://au.int/en/document/31829-doc-africanunionhandbook2023englishpdf> (дата звернення: 11.10.2024).
5. The Role of African Multilateralism in the New Agenda for Peace. URL: <https://theglobalobservatory.org/2023/09/the-role-of-african-multilateralism-in-the-new-agenda-for-peace/> (дата звернення: 11.10.2024).
6. Eight Priorities for the African Union in 2023. URL: <https://ebcam.eu/publications/reference-reports-and-documents/3369-eight-priorities-for-the-african-union-in-2023> (дата звернення: 12.10.2024).
7. African Union: Future role in BRICS and G20. URL: <https://moderndiplomacy.eu/2023/02/23/african-union-future-role-in-brics-and-g20/> (дата звернення: 12.10.2024).
8. Aid for Trade at a Glance 2022. URL: https://www.oecd.org/en/publications/aid-for-trade-at-a-glance-2022_9ce2b7ba-en.html (дата звернення: 13.10.2024).
9. IMF and Africa: Building Resilience and Economic Growth. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/REO/SSA/Issues/2022/10/14/regional-economic-outlook-for-sub-saharan-africa-october-2022> (дата звернення: 16.10.2024).

10. World Bank Africa Overview. URL: <https://www.worldbank.org/en/region/afr/overview> (дата звернення: 17.10.2024).
11. Peacekeeping in Africa: from UN to regional Peace Support Operations. URL: <https://www.iiss.org/online-analysis/online-analysis/2024/03/peacekeeping-in-africa-from-un-to-regional-peace-support-operations/> (дата звернення: 17.10.2024).
12. Training African Peacekeepers for Global Security. URL: <https://www.rpa.ac.rw/home/training-research/training> (дата звернення: 17.10.2024).
13. The African Union Transition Mission in Somalia. URL: <https://reliefweb.int/organization/atmis> (дата звернення: 17.10.2024).
14. Africa Climate Week 2022 Builds Important Regional Momentum for Climate Action ahead of COP27. URL: <https://unfccc.int/news/africa-climate-week-2022-builds-important-regional-momentum-for-climate-action-ahead-of-cop27> (дата звернення: 17.10.2024).
15. Scientists Demand Better Climate Research in Africa. URL: <https://intervention.ng/31191/> (дата звернення: 17.10.2024).
16. African Forest Landscape Restoration Initiative (AFR100). URL: <https://www.wri.org/initiatives/african-forest-landscape-restoration-initiative-afr100> (дата звернення: 17.10.2024).
17. Africa Climate Week demonstrates continent's determination to lead on climate action. URL: <https://unfccc.int/news/africa-climate-week-demonstrates-continent-s-determination-to-lead-on-climate-action> (дата звернення: 17.10.2024).
18. WHO, Africa CDC bolster partnership to tackle health emergencies in Africa. URL: <https://www.afro.who.int/news/who-africa-cdc-bolster-partnership-tackle-health-emergencies-africa> (дата звернення: 19.10.2024).
19. COVID-19 vaccines. URL: <https://www.afro.who.int/health-topics/coronavirus-covid-19/vaccines> (дата звернення: 19.10.2024).

20. WHO join the rest of the continent to mark the African Vaccination Week. URL: <https://au.int/en/pressreleases/20240419/auc-africa-cdc-gavi-vaccine-alliance-unicef-and-who-join-rest-continent-mark> (дата звернення: 21.10.2024).

21. МВФ про перспективи світової економіки. URL: <https://www.google.com/amp/s/www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/3853115-mvf-pokrasiv-prognoz-zrostanna-svitovoi-ekonomiki-do-32-u-2024-roci.html> (дата звернення: 21.10.2024).

22. The African Continental Free Trade Area: Potential Economic Impact and Challenges. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2020/05/13/The-African-Continental-Free-Trade-Area-Potential-Economic-Impact-and-Challenges-4623> (дата звернення: 21.10.2024).

23. The AfCFTA, Boosting Regional Integration through Trade. URL: <https://www.uneca.org/stories/the-afcfta%2C-boosting-regional-integration-through-trade> (дата звернення: 21.10.2024).

24. The African Continental Free Trade Area: Economic and Distributional Effects. URL: <https://documents.worldbank.org/pt/publication/documents-reports/documentdetail/216831595998182418/the-african-continental-free-trade-area-economic-and-distributional-effects> (дата звернення: 21.10.2024).

25. Regional organisations in Africa – Mapping multiple memberships. URL: <https://ecdpm.org/work/regional-organisations-in-africa-mapping-multiple-memberships> (дата звернення: 25.10.2024).

26. 2023 West Africa Economic Outlook: region's economic. URL: <https://www.afdb.org/en/news-and-events/2023-west-africa-economic-outlook-regions-economic-growth-falls-medium-term-forecast-suggests-return-level-above-4-63487> (дата звернення: 25.10.2024).

27. Regional Integration Removes Barriers to Development in Africa. URL: <https://www.worldbank.org/en/results/2023/12/08/regional-integration-removes-barriers-to-development-in-africa> (дата звернення: 25.10.2024).

28. SADC Secretariat Directorate Infrastructure discusses strategic implementation. URL: <https://www.sadc.int/latest-news/sadc-secretariat->

[directorate-infrastructure-discusses-strategies-implementation](#) (дата звернення: 25.10.2024).

29. Report of the Executive Secretary 2023/24. URL: <https://www.sadc.int/sites/default/files/2023-11/REPORT%20OF%20THE%20EXECUTIVE%20SECRETARY%202022-23.pdf> (дата звернення: 25.10.2024).

30. EU trade relations with West Africa - European Union. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/west-africa_en (дата звернення: 21.10.2024).

31. 2023 United Nations Peacekeeping Ministerial. URL: <https://peacekeeping.un.org/en/2023-united-nations-peacekeeping-ministerial> (дата звернення: 21.10.2024).

32. Development Bank and the Role of China in Africa's Call for Changes in the Global Financial Architecture. URL: <https://chinaglobalsouth.com/analysis/the-african-development-bank-and-the-role-of-china-in-africas-call-for-changes-in-the-global-financial-architecture/> (дата звернення: 27.10.2024).

33. The United States Announces More Than \$380 Million in Additional Humanitarian Assistance for Africa. URL: <https://ru.usembassy.gov/the-united-states-announces-more-than-380-million-in-additional-humanitarian-assistance-for-africa/> (дата звернення: 27.10.2024).

34. New Publications: Intra-Africa Academic Mobility Scheme 2022-2027. URL: https://www.eacea.ec.europa.eu/news-events/news/new-publications-intra-africa-academic-mobility-scheme-2022-2027-2024-05-30_en (дата звернення: 27.10.2024).

35. African-Led Peace Operations: A Crucial Tool for Peace and Security. URL: <https://africacenter.org/spotlight/african-led-peace-operations-a-crucial-tool-for-peace-and-security/> (дата звернення: 29.10.2024).

36. The Role of Peacekeeping in Africa. URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/role-peacekeeping-africa> (дата звернення: 30.10.2024).

ДОДАТКИ

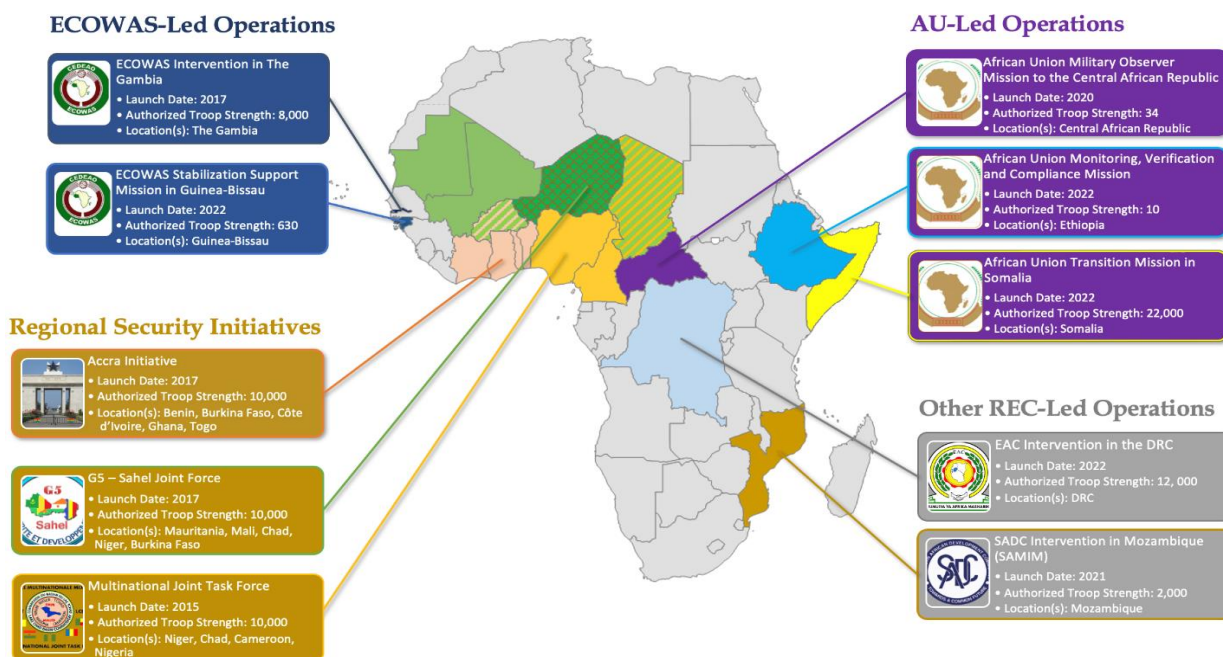

Рис. 2.1. Активні миротворчі операції під проводом африканських країн станом на 2023 рік

Джерело: [35]

Таблиця 2.1

Кількість людей, що виконують миротворчі операції ООН в Африці станом на 31 травня 2023 рік

Країна	Чисельність
Бангладеш	6,833
Руанда	5,949
Індія	4,975
Непал	4,658
Пакистан	4,326
Єгипет	2,094
Китай	1,852
Марокко	1,718
Ефіопія	1,504
Гана	1,095

Джерело: розроблено автором на основі джерела [36]

